

costituzione italiana

Principi fondamentali
e
Parte prima, *Diritti e doveri dei cittadini.*

Edizione in lingua Macedone

USTAV NA REPUBLIKA ITALIJA

ImmigrazioneOggi

Videoinformazione quindicinale in nove lingue su immigrazione, asilo e cittadinanza

videoweb

www.immigrazioneoggi.it

OSNOVNI ODREDBI

Clen 1. Italija e demokratska Republika, osnovana na trudot. Suverenitetot mu pripadga na narodot, koi ja ostvaruva vlasta preku formite i granicite na Ustavot.

Clen 2. Republikata gi priznava i garantira nepreksitelnite prava na covekot, i kako edinka i vo socijalnoto obrazovanje vo koe se razviva negoviot personalitet, i go predlaga ispolnuvanjeto na neizbeznite dolznosti od politicka, ekonomicka i socijalna solidarnost.

Clen 3. Site gragani imaat isto socijalno dostoinstvo i se ednakvi pred zakonot, bez nikakvo razlikovanje na polot, rasata, jazikot, politickoto i verskoto uveruvanje, licnata i opstestvenata položba.

Dolznost na Republikata e da gi odstranuva ekonomskite i socijalnite prepreki, koi gi ogranucuvaat slobodata i ednakvosta na graganite, i gi sprečuvaat pravilniot razvitok na coveckata licnost i efektivnoto ucestvo na site rabotnici vo politickata, ekonomskata i socijalnata organizacija na tatkovinata.

Clen 4. Republikata im go priznava na site gragani pravoto za rabota i gi unapreduva uslovite koi go unapreduvaat ova pravo.

Sekoj graganin, spored svoite mogucnosti i spored svoiot izbor, e dolzen da izvršuva edna dejnost ili funkcija koja pomaga vo materijalniot i duhovniot napredokot na obsestvoto.

Clen 5. Republikata, edna i nedeliva, gi priznava i unapreduva lokalnite samoupravi; ja realizira, vo sluzbite koi zavisat od Drzavata, najsirokata administrativna decentralizacija; gi prisposobuva odredbite i sistemite od nejinoto zakonodavstvo spored potrebite na avtonomijata i decentralizacijata.

Clen 6. Republikata gi stiti so posebni normi lingvisticite malcinstva.

Clen 7. Drzavata i katolickata Crkva, sprema svojot red, se samostojni i suvereni.

Nivnite odnosi se regulirani so Lateranensките Dogovori. Izmenuvanjata na Dogovorite prifateni od dvete strani, nemaat potreba od ustavna revizija.

Clen 8. Site religiozni veri se ednakvo slobodni pred zakonot.

Religioznite veri koi se razlicni od katolickata vera imaat pravo na organizacija spored sopstvenite statuti, osven ako ne se sprotivni na italianskiot sudski ustav.

Nivnite odnosi so Drzavata se ragulirani spored zakonot vrs osnova na dogovori so relativnite pretstavništva.

Clen 9. Republikata go unapreduva razvitokot na kulturata i na naucното i tehnickoto istrazuvanje. Ja zastituva prirodata, istoriskoto i umetnickoto nasledstvo na Nacijata.

Clen 10. Italijanskiot praven(sudski) ustav se prisposobuva na normite priznati od megunarodnoto pravo.

Sudskata položba na stranecot e regulirana od zakonot soglasno so megunarodnite normi i dogovori.

Stranecot, koj e sprecen vo izvršuvanje to na svoite demokratski prava garantirani od Italianskiot ustav, ima pravo na azil vo teritorijata na Republikata spored uslovite vospostaveni od zakonot.

Ne e dopustena ekstradacija na stranecot za politicki prestapi.

Clen 11. Italija se otkazuva od vojната, koga taa služi kako sredstvo na navreda na slobodata na druge narodi i kako nacin na rezolucija od

megunarodnite kontraverzii; se soglasuva, vrz baza na ednakvi sostojbi so drugite drzavi, so ogranicuvanjata od suverenitetot potrebni za eden poredok koj ke go obezbeduva mirot i pravdata megu Naciite; gi unapreduva i gi poddrzuva megunarodnite organizacii koi se nasoceni kon taa cel.

Clen 12. Znameto na Italijanskata Republikata e trobojno: zeleno, belo i crveno, i se prostira na tri vertikalni polinja so isti dimenzii.

I DEL PRAVA I DOLZNOSTI NA GRAGANITE

I NASLOV GRAGANSKI ODNOSI

Clen 13. Licnata sloboda e nepovredлива.

Ne se dopusta nikakov vid na licno zadarzuvanje, ispekcija ili pretresuvanje, nitu koe bilo drugo ogranicuvanje na licnata sloboda, osven ako e poteg potkrepen so fakti od strana na sudskiot avtoritet, vo slucaite i nacinite predvideni so zakonot.

Vo neobicni slucai od potreba i itnost, resitelno opredeleni so zakonot, avtoritetot od javnata bezbednost moze da prezeme privremeni merki, koi treba da bidat soopsteni vo rok od cetirieset i osum casa na sudskiot avtoritet. Dokolku sudskiot avtoritet ne gi potvrdi merkite vo narednite cetirieset i osum casa, tie ke bidat povleceni i ostraneti od sekoe dejstvo. Kazneto e sekoe fizicko i moralno nasilstvo kon licnostite koi se soocuvaat so ogranicuvanja na slobodata. Zokonot gi odreduva maksimalnite granici od preventivnoto pritvoranje.

Clen 14. Mestoto na ziveenje e nepovredливо.

Vo nego ne moze da se izvrsuvaat inspekcii, pretresuvanja ili zaplenuvanja, osven ako zakonot ne

gi vospostavuva slucaite i nacinite vrz baza na garantiite propisani za zastita na licnata sloboda. Uveruvanjata i inspekcii od zdravstveni pricini, javno soocuvanje, ekonomski i fiskalni nameri, se regulirani so posebni zakoni.

Clen 15. Slobodata i diskrecijata na novinarskiot dopis i na sekoj drug vid na soopstenie, se neprekrsitelni.

Nivno ogranicuvanje moze da nastane samo preku motivirano dejstvo od strana na sudskiot avtoritet so garancii vospostaveni od zakonot.

Clen 16. Sekoj graganin moze slobodno da se dvizi i da pristojuva vo sekoe mesto od nacionalnata teritorija, so isklucok na ogranicuvanja koi se vospostaveni so zakonot na opsti nacin poradi zdravstveni pricini ili za bezbednost. Nikakvo ogranicuvanje ne moze da bide reseno poradi politicki pricini.

Sekoj graganin ima pravo na izlez i vlez od/vo teritorijata na Republikata, so isklucok na zadolzenija od zakonot.

Clen 17. Graganite imaat pravo na mirno soedinuvanje bez oruzje.

Za sostanoci vo prostor pristapen na narodot, nema potreba na predupreduvanje.

Za sostanocite koi sto se odrzuvaat vo javni mesta treba da se predupredat vlastite, koi mozat da gi zabranat samo poradi dokazani pricini za bezbednost ili za zastita na narodot.

Clen 18. Graganite imaat pravo slobodno da se soedinat, bez ovlastuvanje, za cel koj ne se zabranteti ,na edinkite, od krivicniot zakonik.

Se zabraneti tajnite zdruzenija i onie koj se naznaceni, iako indirektno, na politicki nameri so pomos na organizacii so voen karakter.

Clen 19. Site imaat pravo na slobodno ispoveduvanje na sopstvenata religija vo koja i da e forma,

individualna ili obedineta. Može da se siri propaganda na sopstvenata vera i da se ispovedi vo intimna ili vo javna forma, samo da ne se raboti za ceremonii sprotivni na pristojnite obicai.

Clen 20. Crkovniot narav i celta na religija ili na verata od edno zdruzenie ili institucija ne mozat da bidat povod na specijalni zakonodavni ogranicuvanja, nitu na specijalni fiskalni obvrski za nejinoto socinuvanje, sudska sposobnost i sekakva forma na aktivnost.

Clen 21. Sekoj ima pravo na slobodno iskazuvanje na sopstvenata misla preku govorot, pismoto i sekakov drug vid na izrazuvanje.

Vesnicite ne mozat da bidat pokoreni na ovlastuvanje ili na cenzuri.

Može da se postapuva na zaplenuvanje samo so obrazlozjenje na sudska vlast vo slucaj na prekrsoci, na koi zakonot na pecatot jasno go ovlastuva, ili vo slucaj na prekrsvanje na normite koj samiot zakon propisuva za oznacuvanje na odgovornite licnosti.

Vo takvi slucaevi, koga ima potpolna itnost i ne e vozmozno potrebnoto uestvoto na sudskata vlast, zaplenuvanjeto na periodskite pecati moze da bide izvršeno od sluzbenicite na sudskata policija., koi trebat vednas, vo rok od dvaeset i cetiri casa, da go prijavat na sudskata vlast. Ako taa ne go potvrđuva vo narednite dvaeset i cetiri casa, zaplenuvanjeto ke bide prifateno kako povleceno i ke bide lisen od sekoe dejstvo.

Zakonot moze da se vospostavi, preku normi so opst karakter, da bidat objaveni nacinite na finansiranjeto na periodskite pecati.

Se zabraneti informacii preku pecat, predstavite i site drugi manifestacii koj se protiv pristojnite obicai. Zakonot vospostavuva proporcionalni resenija za predupređuvanje i sprecuvanje na prekrsvanjata.

Clen 22. Nikoj ne moze da bide lisen od sudskata

sposobnost, od drzavjanstvoto, od imeto, poradi politicki pricini.

Clen 23. Nikakva licna ili nasledstvena podviznost ne moze da bide postavena osven vrz baza na zakonot.

Clen 24. Sekoj moze da se obrati na sud za zastitata na sopstvenite prava i legitimni interesi.

Odbranata e neprekršitelno pravo vo sekakva sostojba i stepen na procedurata.

Se obezbeduva na siromasnite gragani, so osobeni organizacii, sredstvata za postapuvanje i odbrana pred sekoja sudska institucija.

Zakonot gi opredeluva uslovite i nacinite na popravkata na sudskite greski.

Clen 25. Nikoj ne moze da bide isklucen od kaznata opredelena od zakonot.

Nikoj ne moze da bide kaznet osven po sila od eden zakon koj e dejstvitelen pred napravenoto delo.

Nikoj ne moze da bide potcinet na merki za bezbednost osven vo slucaevi predvideni od zakonot.

Clen 26. Ekstradicijata na graganinot moze da se odobri samo koga e jasno predvidena od megunarodnite konvencii.

Ne moze da bide dopustena, vo nikakov slucaj, poradi politicki prekrsoci.

Clen 27. Krivcnata odgovornost e poedinacna. Obvinetoto lice ne e vinovno se dodeka ne se donese konecnata presuda.

Kaznite ne moze da se sostojat od postapuvanja sprotivni na smislata na covestvoto i treba da bidat skloneti kon obukata na obvinetiot.

Ne e dopustena smrtna kazna.

Clen 28. Funkcionerite i sluzbenicite od Drzavata i od javnite ustanovi se licno odgovorni, spored

krivicnite, graganskite i administrativnite zakoni, za delata izvršeni kon prekršuvanjeto na pravata. Vo takvi slucaevi graganskata odgovornost se proširuva i na Drzavata i na javnite ustanovi.

II NASLOV ETICNO - OPSTESTVENI ODNOSI

Clen 29. Republikata gi priznava pravata na semejstvoto kako prirodna zaednica osnovena na brakot.

Brakot e podreden prema moralnata i sudskata ednakvost na bracnite partneri, so ogranicuvanja vospostaveni od zakonot za garancija na semejnoto edinstvo.

Clen 30. Dolznost i pravo na roditelite e izdrzuvanjeto, obrazovaniето i obukata na decata, iako se vonbracno rodni.

Vo slucaj na nesposobnost na roditelite, zakonot ovozmozuva izvršuvanje na nivnite dolznosti. Zakonot obezbeduva na decata rodni vonbracno sekakva pravna i socijalna zastita, kompatibilna so pravata na clenovite na legitimnoto semejstvo. Zakonot gi diktira ogranicuvanjata i normite za otkrivanjeto na tatkovstvoto

Clen 31. Republikata pomaga so ekonomicki merki i so drugi grizi, za osnovuvanjeto na semejstvoto i za ispolnuvanjeto na odnosnite dolznosti, so posebno vnanie na semejstva so poveke clenovi.

Gi zastituva majcinstvoto, detstvoto i mladosta, podrzuvajkigi instituciite koi se potrebni za taa cel.

Clen 32. Republikata go zastituva zdravjeto kako osnovno pravo na covekot i kako korist na zaednicata, i im garantira bezplatno lekuvanje na siromasnite.

Nikoj ne moze da bide prisilen na edno opredeljeno

zdravstveno lecenje osven ako ne e rasporedeno od zakonot.

Zakonot ne moze vo nikakov slucaj da gi prekrsi granicite postaveni od pocituvanjeto na covekot.

Clen 33. Umetnosta i naukata se nezavisni i e slobodno nivnoto rasprostranuvanje.

Republikata gi diktira opstite normi na obrazovaniето i osnovuva drzavni ucilista za site poredoci i stepeni.

Ustanovite i poredocite imaat pravo na osnovuvanje na ucilista i institucii za obrazovanie, bez obvrski za drzavata.

Zakonot, vo opredeluvanjeto na pravata i dolznostite na privatnite ucilistata koi ja baraat ednakvosta, treba da im osiguruva celosna nezavisnost i na nivnite ucenici skolsko rakuvanje ekvivalentno na ona na ucenicite od drzavnite ucilista.

E propisan drzaven ispit za dopustanje na raznovidnite poredoci i stepeni od ucilistata ili za nivniot zaklucok i za osposobuvanjeto na strucnoto izvršuvanje.

Visoko-kulturnite institucii, univerziteti i akademii imaat pravo na avtonomskoi ureduvanja spored granicite odredeni od zakonot na drzavata.

Clen 34. Ucilisteto e dostapno za sekogo.

Osnovnoto obrazovanie, rasporedeno baram za osum godini, e zadolzitelno i besplatno.

Licnostite so posebni potrebi, iako lisani od sredstva, imaat pravo na dostignuvanjeto na naj visokite stepeni na studiranjata.

Republikata go pravi efektivno ova pravo preku stipendii, cekovi za semejstvata i drugi sredstva, koi treba da bidat dodeleni preku konkursi.

III NASLOV EKONOMSKI ODNOSI

Clen 35. Republikata go zastituva trudot vo site negovi izrazi i upotrebi.

Se grizi za profesionalnoto obrazovanje i vozdi-
gnuvanje ma rabotnicite.

Gi unapreduva i poddrzuva megunarodnite dogovori i organizacii soglasni za potvrduvanjeto i uredovanjeto na pravata za rabota.

Ja priznava slobodata na emigriranje, so isklucok na dolznostite vospostaveni od zakonot vo opstata korist, i go zastituva italijanskiot trud vo stranstvo.

Clen 36. Rabotnikot ima pravo na otplata proporcionalna na kolicestvoto i kvalitetot od negoviot trud i vo sekoj slucaj dovolna za obezbeduvanje sebesi i na semejstvoto edna slobodna i dostoinstvena egzistencija.

Maksimalnato rabotno vreme od rabotniot den e reseno od zakonot.

Rabotnikot ima pravo na nedelen odmor i na godisen platen odmor, i ne moze da se otkaze od niv.

Clen 37. Rabotnickata gi ima istite prava i istite otplati koi mu pripagaat na rabotnikot, so ekvivalentnost na trudot. Uslovite na rabotata treba da mu go dozvolat izvrshuvanjeto na nejzinata sustinska semejna funkcija i da obezbedat na majkata i na deteto edna posebna soodvetna zastita.

Zakonot ja vospostavuva minimalna vozrast za rabota.

Republikata go zastituva trudot na nepolnoletnite so posebni pravila i im garantira, so ekvivalentnost na trudot, pravo na ista otplata.

Clen 38. Sekoj graganin nesposoben za rabota i lisen od sredstva potrebni za prezivuvanje ima pravo na socijalno izdrzuvanje i na socijalna pomos.

Rabotnicite imaat pravo da im bidad dostaveni i obezbedeni soodvetni sredstva za nivnite zivotni potrebi vo slucaj na nezgoda, bolest, invalidnost i starost, nesakana nevrabotenlivost.

Nesposobnite i hendikepiranite, imaat pravo na strucno obrazovanie i upatstvo.

Na dolznostite predvideni vo ovoj clen odgovaraat organite i zavodite opredeleni od Drzavata.

Privatnata pomos e nezavisna.

Clen 39. Organizacijata na sindikatite e nezavisna.

Na sindikatite ne moze da im se postavuva drugo zadolzenie osven nivnoto registriranje vo lokalni ili centralni biroa, spored normite od zakonot.

Uslov na registriranjeto e da statutite od sindikatite odreduvaat eden vnatresen propis vrz demokratska baza.

Registriranite sindikati imaat sudski karakter. Mozat, pretstaveni na zaednicki nacin vo proporcija so nivnite pravila, da sklucuvaat zaednicki dogovori za rabota so zadolzitелno dejstvo za site onie koi pripagaat na kategoriiite na koi se odnesuva dogovorot.

Clen 40. Pravoto na strajkuvanje se izvrshuva vo krugot na zakonite koi go ureduvaat.

Clen 41. Privatnata ekonomska inicijativa e nazavisna.

Ne moza da se razviva vo sprotivnost so opstestvenata korist ili da predstavuva opasnost za bezbednosta, slobodata i za covekovoto dostoinstvo.

Zakonot gi odreduva prigodnite programi i kontroli za da javnata i privatnata ekonomska dejnost moze da bide upatena i koordinirana za opstestveni celi.

Clen 42. Sopstvenosta e javna ili privatna. Ekonomskite imoti im pripagaat na drzavata, na ustanovite ili na privatnicite. Privatnata sopstve-

nost e priznata i garantirana od zakonot, koj mu gi odreduva nacinite i granicite na kupuvanje i na uzivanje so namera da mu ja osigura socijalnata funkcija i da ja napravi dostapna za site.

Privatnata sopstvenost moze da bide, vo slucai predvideni od zakonot, i so isklucok na osteta, odzemena od privatnikot poradi opsta korist.

Zakonot gi vospostavuva normite i granicite na legitimnoto nasledovanje i na nasledvanjeto po osnov na testament i pravata od drzavata na nasledstvoto.

Clen 43. So cel na opsta korist spored zakonot imotot moze da zadarzi vo sopstvenost na privatnikot ili da se predade, so pomos na razvlastenost i osven osteta, na drzavata, na javnite ustanovi ili na zaednici na rabotnici ili na korisnici, opredeleni pretpriyatija ili kategorii na pretpriyatija, koi se odnesuvaat na sustinski javni sluzbi ili na izvori na energija ili na sostojbi od monopol i koi imaat istaknat karakter na opsta korist.

Clen 44. So cel na dostignuvanje na racionalno iskoristuvanje na zemjisteto i utvrduvanjeto na pravednite socijalni odnosi, zakonot postavuva prava i obvrski na privatnata pocvena sopstvenost, gi ustanovuva granicite na nejzinoto prosiruvanje spored reonite i zemiodelskite oblasti, unapreduva i postavuva podobruvanje na pocvite, transformacija na golemite zemjista i rekonstruiranje na produktivnite edinici; im pomaga na malata i srednata sopstvenost.

Zakonot rasporeduva sredstva vo korist na planinskite oblasti.

Clen 45. Republikata ja prepoznava opstvenstvenata funkcija na sorabotkata so vzamen karakter i bez nameri na privatna spekulacija. Zakonot go unapreduva i poddrzuva nejziniot razvoj so pogodni sredstva i mu go osiguruva, so pogodni kontroli, karakterot i celta.

Zakonot ja dostavuva zastitata i razvitokot na zanaetstvistoto.

Clen 46. So cel na ekonomska i opstestvena vozvisenost na trudot vo soglasnost so potrebatata na proizvodstvoto, Republikata go priznava pravoto na rabotnicite na sorabotka vo upravuvanjeto na pretpriyatijata, prema nacinite i granicite vospostaveni od zakonite.

Clen 47. Republikata go ohrabruva i zastituva stedenjeto vo site negovi formi; go disciplinira, rasporeduva i kontrolira izvrsuvanjeto na kredit. Go poddrzuva pristapot od narodnoto stedenje vo sopstvenosta na kukata, vo direktnata zemjodelska sopstvenost i vo indirektnoto i direktnoto akcionersko vlozuvanje na sredstva vo golemite produktivni kompleksi od tatkovinata.

IV NASLOV POLITICKI ODNOSI

Clen 48. Se izbiraci site gragani, mazi i zeni, koi se polnoletni.

Glasot e licen i ednakov, nezavisen i taen. Negovoto izvršuvanje e gradska dolžnost.

Zakonot gi vospostavuva sposobnostite i nacinot na prikazuvanje za izvršuvanje na pravoto za glas na graganite so zivealiste vo stranstvo i mu ja obezbeduva efektivnosta. So takva cel e воведено razgranicuvanje Stranstvo za izborot na Sobranieto, na koe se naznacen mesta prema brojot resen od ustavnata norma i spored kriteriumi odredeni od zakonot.

Pravoto za glas ne moze da bide ogranicevano osven po graganska nesposobnost ili po dejstvo na definitivna krivicna presuda ili vo slucaevi na moralna nedostojnost pokazani od zakonot.

Clen 49. Site gragani imaat pravo na slobodno združuvanje vo partii za konkuriranje so demokratski sistem na određuvanje na nacionalnata politika.

Clen 50. Site gragani moze da se obratat na Sobranieto so peticii za da baraat zakonodavni resenija ili za da izlozat zaednicki potrebi.

Clen 51. Site gragani, od maski pol i od zenski pol, mozat da prisustvuvaat na javni sluzbi i na izbiracki sluzbi vo sostojba na ednakvost, spored sposobnostite ustanoveni od zakonot. So takva cel Republikata ja unapređuva so prisposobeni resenija ramnopravnosta megu mazite i zenite. Za primanje vo javnite biroa i vo izbirackite sluzbi, zakonot moze da gi napravi ednakvi na graganite, italijancite koi ne pripagaat na Republikata.

Onoj koj e povikan na izvršuvanje na javni izbiracki funkcii ima pravo na raspoređuvanje na

vremeto potrebno za nivnoto ispolnuvanje i za socuvuvanje na sopstvenoto rabotno mesto.

Clen 52. Odbranata na Tatkovinata e svesna dolžnost od graganinot.

Voenata sluzba e zadolžitelna prema granicite i nacinite vospostaveni od zakonot. Nejnino ispolnuvanje ne nanesevna steta na rabotno mesto od graganinot, nitu na izvršuvanje na politickite prava.

Strukturata na Voenite Sili se informira za demokratskata duhovnost na Republikata.

Clen 53. Site se dolžni na konkuriranje na opstestvenite rashodi proporcionalno spored nivnite danocni sposobnosti.

Danocniot sistem e informiran na kriteriumi na napredok.

Clen 54. Dolžnost na site gragani e da bidat verni na Republikata i da go pocituvaat nejniniot ustav i negovite zakoni.

Graganite na koi im se dovereni javni sluzbi dolžni se da gi izvršuvaat so disciplina i cest, i da dadat zakletva vo slucaevite predvideni od zakonot.

Traduzione di Marija Spasenoska

 Studio
immigrazione

Prodotto editoriale di Studio Immigrazione s.a.s. - Corso Italia, 74 - 01100 Viterbo
Design e impaginazione: Picto